

46 . Jucu de Sus | Județ: Cluj | Punct: Râțul boilor (parcul industrial TETAROM III) | Anul: 2014

Anul: 2014

Cod RAN: 58268.04

Perioade: Preistorie, Protoistorie, Antichitate, Evul Mediu

Epoci: Epoca bronzului, La Tène, Epoca romană târzie, Epoca medievală timpurie

Tipuri sit: locuire, descoperire funerară, descoperire izolată

Categorii sit: Neatribuit, Domestic, Agricultură și subzistență, Religios, ritual și funerar

Autori: Ioan Stanciu, Katie Tucker, Katie Hunt, Nick Ogden

Instituții: Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Transylvania Bioarchaeology, Transylvania Bioarchaeology, Transylvania Bioarchaeology

Raport

Complexul de situri de la Jucu de Sus (în interiorul Parcului Industrial TETAROM III, gestionat de către Consiliul Județean Cluj) a fost identificat în 2007, apoi parțial investigat în același an, cu prilejul unei ample cercetări arheologice preventive⁶⁸. Conform poziționărilor indicate la fig. 1 au fost precizate atunci următoarele situri (marcajele sunt ulterioare campaniei 2007):

Situl Ia (nucleul unei așezări medievale timpurii, cu punctul de greutate în sec. VIII, cercetată în proporție de cca. două treimi; izolat, au apărut acolo și complexe din sec. III–II a.Chr. și din partea finală a epocii bronzului);

Situl Ib (segment restrâns al așezării amintite – o gospodărie, în apropierea acesteia, cercetat în 2007);

Situl Ic (segmentul nordic al aceleiași așezări medievale timpurii, integral investigat ca urmare a unei intervenții preventive din anul 2008⁽⁶⁹⁾);

Situl II (fermă romană/villa rustica din vremea provinciei Dacia, integral investigată în 2007⁽⁷⁰⁾; în același loc, un cimitir cu morminte plane de incinerare, databil în sec. VIII, apoi un altul, de poziționat pe durata secolelor XI–XII, posibil până la începutul sec. XIII);

Situl III (periferia unei așezări din sec. XI–XIII, cu câteva complexe răsfirate, documentate în 2007).

Pentru a evita unele confuzii deja produse⁽⁷¹⁾, sunt importante următoarele precizări: nu există nicio legătură între cele două cimitire suprapuse în Situl II; necropola din sec. VIII corespunde așezării din vecinătate, în bună parte investigată; cea din sec. XI–XII trebuie să se afle în legătură directă cu așezarea înregistrată sub sigla Sitului III.

Deoarece, pe de o parte, cercetarea arheologică preventivă din anul 2007 nu a epuizat totalitatea siturilor identificate, pe de alta, în porțiunile în care ele se aflau nu erau anunțate în perspectiva imediat următoare alte construcții sau amenajări, a fost acceptată atunci o descărcare parțială de sarcină arheologică. Ca urmare, porțiunea necercetată din Situl Ia a fost înregistrată ca Rezervația arheologică I, iar cea a cimitirelor medievale timpurii (Situl II), ca Rezervația arheologică II. În ciuda acestei situații, a intervenit o înțelgere neclară între Consiliul Județean Cluj și un investitor privat, în anul 2012 pe locul Sitului II fiind construit un parc fotovoltaic, care a afectat unele morminte din cele două cimitire.

Complexul de situri de la Jucu se află în apropierea râului Someșul Mic (pe malul vestic), între acesta și actuala șosea (și cale ferată) Cluj – Gherla, la 21 km nord-est față de orașul Cluj- Napoca. Comparativ cu situația de dinaintea amenajării parcului industrial, imaginea terenului apare astăzi profund modificată, tocmai datorită diverselor construcții și amenajări. Specificul microzonei este dat de terenul mlăștinos, străbătut de urmele unor vechi cursuri de apă și grindurile presărate printre acestea. Tocmai pe locurile celor din urmă au fost înfiripate așezările (din această cauză și structura internă dispartă a așezării din sec. VIII)

și spațiile funerare (cele două cimitire medievale timpurii, alături de villa rustica romană au ocupat poziția cea mai ridicată față de terenul din jur).

La o adâncime maximă de 30–40 cm sub stratul de pământ arat în decursul vremii există o depunere constantă (grosime maximă de 40 cm) de pământ negru, argilos (steril din punct de vedere arheologic), generat sub influența condițiilor de mlaștină, sub care apare nisipul sau pietrișul geologic. Nivelurile de călcare preistorice, din epoca romană și medievală timpurie se aflau în partea superioară a stratului de pământ negru.

Necropola din sec. XI–XII, creștină, este una de mari dimensiuni (aproape sigur amenajată în jurul unei biserici încă neidentificate), cu ajutorul secțiunilor de control din campania 2007 fiind posibilă estimarea unui număr în jurul a 1000 morminte. Aproape fără excepție defuncții au fost orientați conform practicii creștine, cu capul înspre vest, ușoare deviații fiind frecvente. Foarte rarele cazuri când intervin diferențe tranșante de orientare indică, probabil, morminte de înhumăție legate de cimitirul din sec. VIII, rămase neatinse de înmormântările ulterioare. Complexele funerare sunt dispuse în șiruri paralele. Uneori defuncții au fost depuși în interiorul unor ciste dreptunghiulare, construite din cărămizi, țigle și olane romane, dar și bucăți de piatră de carieră, materiale existente în ruinele romane din acel loc, pe atunci de presupus că încă vizibile la suprafață. Inventarul este foarte sărac (în multe dintre morminte chiar lipsește), frecvente fiind obișnuitele inele de tâmplă cu capătul în forma literei 'S', confecționate din bronz sau argint. Mărgelele sunt o prezență rară, de amintit fiind și un inel digital lucrat din tablă de bronz.

În campania 2007 au fost cercetate 80 morminte de înhumăție și 9 de incinerăție, cele din urmă poziționate la marginile vestică și sud-vestică ale necropolei mai recente (adică nu au fost distruse de înmormântările ulterioare). Referitor la mormintele de incinerăție, oasele calcinate au fost depuse fără excepție în urne (oale modelate la roata înceată, cu decorul obișnuit epocii medievale timpurii), cele mai multe dintre ele atinse de plug. Inventarul este sărac și în cazul acestora, de remarcat fiind un denar roman (trecut prin flăcările rugului), probabil găsit la fața locului și reutilizat ca podoabă, de asemea un amnar de fier.

Investigarea sistematică a celor două cimitire a fost reluată în campania arheologică 2014 (23 iunie – 18 iulie), în virtutea unui proiect și protocol de colaborare încheiat cu un an înainte între IAIA Cluj și Transylvania Bioarchaeology (cu privire la durata 2014–2019). O miză importantă a proiectului sunt diversele analizele bio-arheologice, planificate pentru etapa 2016–2019.

Săpătura a fost planificată în apropierea unei foste construcții din epoca romană, pe dimensiunile a două carouri de 5 X 5 m, de la un nivel corespunzător bazei fostului strat de pământ arat (de pe întreaga suprafață a fermei romane arătura a fost decapată mecanic deja în anul 2007). Cele 10 morminte identificate (cu numerele 1–10/2014) străpungeau un nivel nivel subțire (contextul 090) aflat în legătură cu o etapă timpurie a

amenajării construcțiilor din epoca romană (la adâncimea corespunzătoare au fost găsite puține fragmente ceramice din această perioadă).

Datorită specificului solului doar în câteva cazuri a fost surprins în termeni mai siguri fundul gropilor, forma lor în plan urmând conturul corpului defunctului. Cu anumite deviații, morții au fost așezați cu capul la vest. Starea de conservare a scheletelor este relativ bună; în cinci cazuri este vorba despre bărbați adulți, în unul despre o femeie adultă împreună cu un adolescent de sex masculin, iar două schelete au aparținut unor copii. Ca de obicei, inventarul a lipsit, doar în mormântul de femeie fiind găsit lângă mandibulă, sub osul temporal drept, un „inel de tâmplă” cu capătul de forma literei 'S' (bronz).

Rezultatele preliminare ale analizei antropologice a unei părți dintre schelete au fost deja publicate(72). Urmează ca pe măsură avansului cercetării arheologice de teren acestea să fie continuate, alături de alte investigații de specialitate(73).

Note

- 68 Prin colaborarea dintre Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca (Alexandru Diaconescu), Institutul de Arheologie și Istoria Artei al Academiei Române, Cluj-Napoca (Ioan Stanciu) și Muzeul de Istorie Gherla (Mihai Meșter), cu participarea a numeroși studenți și doctoranzi de la Universitatea amintită. Coordonatorul întregului colectiv a fost Al. Diaconescu, lui I. Stanciu revenindu-i responsabilitatea sectorului Epocă Medievală Timpurie.

69 STANCIU 2014.

70 DIACONESCU 2012.

71 DIANA, MESTER 2013, p. 199–201.

72 DIANA, MESTER 2013.

73 Situația celor două cimitire (Rezervația Arheologică II) a devenit problematică (unele morminte sunt deja distruse), deoarece investitorul parcului fotovoltaic nu poate extinde amenajările conform proiectului inițial, iar proprietarul parcului industrial TETAROM III nu își asumă finalizarea cercetării arheologice preventive.

Informații suplimentare online

[Raportul 5371 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapservet Cimec.ro](#)